

Оксьом П.М.

кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент;

Бережна Л.І.

старший викладач,

*Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка*

СУЧАСНИЙ СТАН ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ З ОЗДОРОВЧОЇ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ В УКРАЇНІ

Національна система вищої освіти, що створена за роки незалежності України, спрямована на розвиток особистості майбутнього спеціаліста, забезпечення його мобільності, працевлаштування та конкурентоспроможності в умовах ринкової економіки.

Державне замовлення на фізичне виховання студентської молоді як важливого засобу формування сучасного спеціаліста сформульовано у цілому ряді нормативних документів: Законі України «Про вищу освіту», Законі України «Про освіту», Законі України «Про фізичну культуру і спорт» [3; 4; 5]. В нормативно-правових актах МОН України визначається статус фізичного виховання як обов'язкової навчальної дисципліни, його мета і завдання [8; 9]. Проте за останні роки відбулося різке та не обгрунтоване скорочення обсягу навчальних годин з дисципліни «Фізичне виховання» у вищих закладах освіти. Це призвело до зниження ролі фізичної культури та спорту у формуванні майбутнього фахівця, зменшення рухової активності студентів, погіршення стану їх здоров'я [6; 7; 10]. Як відзначають фахівці, кількість студентів, що займаються в спеціальних медичних групах складає в Україні в середньому 20-25%, а в деяких вищих закладах освіти досягає 40% і прогнозується його подальше збільшення до 50% від загального контингенту студентів [7, с. 1]. Стан здоров'я населення України турбує навіть міжнародну спільноту. ЮНЕСКО оголосило Україну «країною вимираючого етносу» [6, с. 3].

За даними Г.Л. Апанасенко, Україна посідає 2 місце в світі за темпами депопуляції, 1-2 місце в Європі за смертністю від серцево-судинних захворювань, у студентів у 20-24-річному віці «біологічний вік» перевищує паспортний вік на 10-15 років [1, с. 1]. Отримані дані наочно свідчать, що протікання темпів старіння організму молоді з кожним роком прискорюється. Однією з основних причин цього явища є те, що у молоді все інтенсивніше розвиваються процеси гіподинамії і гіпокінезії, які в свою чергу є наслідком способу життя студентської молоді.

Усі ці факти є добре відомими науковій спільноті, проте у зв'язку з реорганізацією вищої освіти України, пов'язаної з інтегруванням нашої країни в європейську систему вищої освіти, серед науковців виникає багато суперечок у відношенні навчальної дисципліни «Фізичне виховання». Мова перш за все йде про її місце в системі освіти України та можливостей для вирішення

поставлених завдань. Держава гарантує здійснення навчального процесу з дисципліни «Фізичне виховання» у вигляді обов'язкових аудиторних занять в обсязі не менше 4-х годин на тиждень протягом всього періоду навчання [8; 9]. Науково обґрунтованим є тижневий руховий режим студента 12-14 годин, що забезпечують нормальну функціональну діяльність та розвиток організму молодшої людини, що стримує виникнення (прояв) різних патологій [6, с. 1].

Проте, доводиться констатувати, що декілька останніх років система фізичного виховання у вищих закладах освіти України перебуває в стані кризи. Прикорм є те, що саме зараз формується небезпечна тенденція відмови вищих закладів освіти України від обов'язкових занять з фізичного виховання. Керівники вищих закладів освіти не усвідомлюють ролі та місця фізичного виховання, як обов'язкової навчальної дисципліни в системі вищої освіти України та не розуміють того, що саме вони є згідно нормативних документів відповідальними за стан фізичного виховання у ВНЗ [9], а саме фізичне виховання забезпечує здатність до високопродуктивної праці, захисту суверенітету та територіальної цілісності України, а також сприяє вихованню патріотизму та громадянської позиції. Не дивлячись на це, деякими ректорами прямо ліквідуються кафедри фізичного виховання, а навчальне навантаження з фізичного виховання передається іншим кафедрам вищого навчального закладу. Поширеною є ганебна практика, коли обов'язкові навчальні години дисципліни «Фізичне виховання» змінюються годинами самостійної роботи, що може привести до скорочення викладачів цієї дисципліни, ліквідації кафедр що знову ж таки призведе до ліквідації самої дисципліни «Фізичне виховання». Масового явища в закладах вищої освіти України набуває тенденція зміни назви кафедри, що викладає навчальну дисципліну «Фізичне виховання». У чинному Наказі МОН України за № 4 від 11.01.2006 року «Про затвердження Положення про організацію фізичного виховання та масового спорту у вищих навчальних закладах» чітко передбачено, що фізичне виховання у вищому навчальному закладі покладається на кафедру фізичного виховання [9].

Таким чином знищується чітко вибудована система навчально-виховного процесу з «Фізичного виховання», а в подальшому це може призвести і до знищення студентського спорту. Деякі виші зберегли «Фізичне виховання» як обов'язкову навчальну дисципліну в навчальному плані з підсумковою формою контролю, інші викладають фізичне виховання тільки на першому та другому курсах навчання в обсязі 4 години на тиждень, а є й навіть такі, що викладають фізичне виховання тільки на першому та другому курсі обсягом 2 години на тиждень. Тобто питання побудови подальшої роботи на кафедрах фізичного виховання у вищих закладах освіти України залишається неоднозначним та невизначеним.

Порушуючи п. 4, ст. 26 Закону України «Про вищу освіту», п. 17 ст. 34 Закону України «Про вищу освіту», ст. 26 Закону України «Про фізичну культуру і спорт», керівники вищих закладів освіти України не тільки не створюють умов для належної рухової активності студентської молоді, а своїми діями (скорочуючи кількість обов'язкових навчальних годин з дисципліни «Фізичне виховання») навпаки сприяють стрімкому зниженню рухової активності

студентської молоді, що в подальшому призведе до порушень функціональної діяльності органів і систем організму та до розвитку патологій.

З метою забезпечення належного рівня фізичного виховання у закладах освіти Постановою Кабінету Міністрів України № 212 від 12.03.2016 р. внесено зміни до Типової форми контракту з керівником державного вищого навчального закладу, які передбачають персональну відповідальність за «розвиток і модернізацію змісту, форм фізичного виховання студентів, студентського спорту та відповідної матеріально-технічної бази, підготовки та оприлюднення щорічного звіту про стан фізичного виховання та спорту у вищому навчальному закладі» [11]. Проте реальних заходів від МОН України по відношенню до керівників закладів освіти, які шкодять розвитку фізичного виховання, поки що немає. Необхідно чітко розуміти, що формуючи європейське обличчя вищої школи, ми повинні пам'ятати, що фізичне виховання є невід'ємною складовою загальної культури особистості.

І.О. Вакарчук відзначає, що «копіювання навчальних планів Європейських університетів, ігнорування рівня сучасного матеріально-технічного забезпечення наших ВНЗ може не тільки зашкодити розвитку фізичного виховання у вищій школі, а й дискредитувати в Україні ідею загальноєвропейського освітнього простору» [2, с. 2].

Оздоровча рухова активність сприяє розвитку економіки і суспільства загалом. За інформацією Всесвітньої організації охорони здоров'я, відсутність належної рухової активності призводить до економічних збитків у розмірі 150-300 євро на одну особу на рік. Протягом останніх п'яти років у деяких державах – членах Європейського Союзу, США, Канаді, Австралії, Японії були прийняті національні стратегії рухової активності [12]. Усвідомлюючи величезну роль, яку відіграє рухова активність у формуванні здорового способу життя здорової нації 09.02.2016 р. Указом Президента України № 42/2016 було схвалено «Національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація». Метою Національної стратегії є формування у суспільстві умов для оздоровчої рухової активності та здорового способу життя для формування здоров'я громадян, як найвищої соціальної цінності в державі. Серед багатьох завдань Національної стратегії є модернізація в навчальних закладах системи фізичного виховання та посилення відповідальності керівників за належний рівень фізичного виховання та рухової активності. Очікуваними результатами є підвищення щороку на 1% кількості громадян, які мають достатній рівень оздоровчої рухової активності, ведуть здоровий спосіб життя та характеризуються низьким ризиком розвитку неінфекційних захворювань, насамперед серцево-судинних [12].

Висновки. Отримані дані дають нам підстави стверджувати:

1) Фізичне виховання як обов'язкова навчальна дисципліна у вищих закладах освіти України повинна бути збережена, а її викладання повинно здійснюватись в об'ємі обов'язкових навчальних годин не менше 4-х годин на тиждень, як того вимагають нормативно-правові акти.

2) Тижневий руховий режим студентів повинен складати науково-обґрунтований обсяг для забезпечення нормальної функціональної діяльності і розвитку організму, що стримує розвиток патологій.

3) Скорочення обов'язкових навчальних годин з дисципліни «Фізичне виховання» є негативним фактором, що може призвести до краху системи фізичного виховання у вищих закладах освіти України та знищення студентського спорту.

4) Система фізичного виховання студентської молоді повинна вирішувати завдання підвищення рівня рухової активності, поліпшення фізичного здоров'я студентів, розвитку їх професійно-прикладних фізичних якостей та формувати навички здорового способу життя.

5) Держава повинна контролювати виконання вищими закладами освіти нормативно-правових актів з питань фізичного виховання та посилити відповідальність їх керівників за належний стан фізичного виховання і рухової активності.

Список використаних джерел:

1. Апанасенко Г.Л. Аеробна здатність як критерій життєздатності нації. Педагогічні науки: реалії та перспективи: науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. Вип. 14. Сер. № 5. С. 3-7.

2. Вакарчук І.О. Розробка і реалізація нової парадигми виховної роботи у вищій школі: спорт, здоров'я. Теорія і практика фізичного виховання. Науково-методичний журнал. Вид-во ДонНУ. 2008. № 1. С. 15-18.

3. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

4. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

5. Закон України «Про фізичну культуру і спорт» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12>.

6. Канішевський С.М., Раєвський Р.Т., Краснов В.П., Рибковський А.Г., Присяжнюк С.І., Третяков Н.А. Умови, стан і перспективи розвитку фізичного виховання у вузах України. Теорія і практика фізичного виховання. Науково-методичний журнал. Вид-во ДонНУ, 2008. № 1. С. 139-144.

7. Канішевський С.М., Раєвський Р.Т., Рибковський А.Г., Третяков Н.А. Інтеграційні моделі організації навчальних і позанавчальних форм занять по фізичному вихованню студентів. Теорія і практика фізичного виховання. Науково-методичний журнал. Вид-во ДонНУ, 2008. № 1. С. 107-113.

8. Наказ МОН України № 439 від 05.06.2006 «Про вдосконалення роботи з фізичного виховання у вищих навчальних закладах України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0439290-06/sp:java max20>.

9. Наказ МОН України № 4 від 11.01.2006 «Про затвердження Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту у вищих навчальних закладах» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0249-06>.

10. Оксьом П.М., Азаренков В.М., Кондратенко Ю.М., Бережна Л.І. Самооцінка стану здоров'я студенток вищого педагогічного навчального закладу. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури. Фізична культура і спорт: науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. 2011. Серія № 15. Випуск 13. С. 435-438.

11. Постанова Кабінету Міністрів України № 212 від 21.03.2016 « Про внесення змін до пункту 6 типової форми контракту з керівником державного вищого навчального закладу» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/212-2016-п>.

12. Указ Президента України «Про національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/42/2016>.

Поручіков В.В.

старший викладач;

Якименко О.С.

викладач;

Хупченко К.П.

студент,

Харківський національний медичний університет

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ДІТЕЙ З ДИТЯЧИМ ЦЕРЕБРАЛЬНИМ ПАРАЛІЧЕМ

Вступ: Однією з проблем сьогодення виступає питання лікування дитячого церебрального паралічу, який не дає можливості повноцінно існувати в умовах життєдіяльності та бути самостійною й незалежною від різноманітних обставин особистістю.

Мета: Проаналізувати і визначити ефективні види фізичної реабілітації дітей з ДЦП.

Завдання:

– дослідити теоретичні питання фізичної реабілітації та види реабілітації дітей з ДЦП;

– визначити ефективні види фізичної реабілітації.

Об'єкт: діти з дитячим церебральним паралічем.

Предмет: особливості фізичної реабілітації щодо дітей з ДЦП.

Дитячий церебральний параліч (ДЦП) – це група захворювань головного мозку, яка характеризується недорозвиненням чи пошкодженням під час вагітності або пологів. Проявом ДЦП є патологія рухового апарату: порушення координації рухів, гіпертонус, атрофія м'язів, розвиток контрактур. З боку нервової системи спостерігається інертність психіки або підвищена емоціональна збудливість.

У хворих дітей порушується постава, спостерігаються сколіози, кіфосколіози, патологічні зміни в стопі через парез, параліч м'язів кінцівок, можливе їх укорочення, неправильна хода, поза при сидінні, тощо.

Реабілітація при ДЦП спрямована на поновлення втрачених функцій, що постраждали в результаті даного захворювання. Дієвими методами реабілітації є масаж, лікувальна гімнастика й лікувальні фізичні вправи, заняття на спеціальних тренажерах та фізіотерапія. Масаж допомагає привести м'язовий тонус до норми, ЛФК покращує координацію рухів, але ефект досягається за